

COUNCIL OF EUROPE AVRUPA KONSEYİ
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ DAİRE

SALDUZ – TÜRKİYE

(Başvuru no. 36391/02)

KARAR

STRAZBURG

26 Nisan 2007

*Bu karar AİHS'nin 44 § 2. maddesi uyarınca kesinlik kazanacaktır.
Ancak, şekle ilişkin değişiklik yapılabilir.*

USUL

Dava, İnsan Hakları ve Temel Özgürlükler Sözleşmesi'nin ("Sözleşme") 34. maddesi uyarınca, Türkiye Cumhuriyeti aleyhine, Yusuf Salduz ("başvuran") adlı Türk vatandaşı tarafından, 8 Ağustos 2002 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne yapılan başvurudan (no. 36391/02) kaynaklanmaktadır.

OLAYLAR

DAVA OLAYLARI

Başvuran 1984 doğumludur ve İzmir'de yaşamaktadır. 29 Mayıs 2001 tarihinde PKK'nın hapisteki liderine destek için yapılan yasadışı bir gösteriye katıldığı şüphesiyle İzmir Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi polisleri tarafından yakalanmıştır. Başvuran aynı zamanda 26 Nisan 2001 tarihinde Bornova'da bir köprüye yasadışı pankart asmakla suçlanmıştır.

30 Mayıs 2001 tarihindeki polis ifadesinde başvuran suçlamaları kabul etmiştir. Ancak 1 Haziran 2001 tarihinde çıkarıldığı Savcı ve Tetkik Hakimi huzurunda polis ifadesini reddetmiş, ifadenin zorla alındığını iddia etmiştir. Aynı tarihte Tetkik Hakimi başvuranın tutuklu yargılanması talimatını vermiştir.

11 Temmuz 2001 tarihinde İzmir Devlet Güvenlik Mahkemesi Savcısı başvuranı TCK'nın 169. maddesi ve 3713 sayılı yasanın (terörle mücadele yasası) 5. bölümü uyarınca PKK'ya yardım ve yataklıkla suçlayan bir iddianame sunmuştur.

5 Aralık 2001 tarihinde İzmir DGM başvuranı atılı suçlardan mahkum etmiş ve dört yıl altı ay hapis cezasına çarptırmıştır. Daha sonra sözkonusu ceza başvuranın suçun işlendiği tarihte on sekiz yaşından küçük olması nedeniyle iki buçuk yıla indirilmiştir.

İzmir DGM, sözkonusu kararı verirken başvuranın polise, Savcıya ve Tetkik Hakimine vermiş olduğu ifadeleri ve diğer sanıkların Savcıya verdikleri ifadeleri dikkate almıştır. Diğer sanıklar, başvuranın onları eyleme katılmaları yönünde örgütlediklerini ifade etmişlerdir. Mahkeme aynı zamanda başvuranın el yazısının pankartta yazılı olanla aynı olmasını ve polis tarafından düzenlenen tutuklama raporuna göre başvuranın eylem sonrası dağılan gruptan olmasını dikkate almıştır.

27 Mart 2002 tarihinde Yargıtay Başsavcısı Yargıtay 9. Daire'ye yazılı bir beyan göndermiş, dairenin İzmir DGM'nin vermiş olduğu kararı onaması gerektiğini ifade etmiştir. Yargıtay 9. Daire 10 Haziran 2002 tarihinde sözkonusu kararı onamıştır.

HUKUK

I. AİHS'İNİN 6 §§ 1 VE 3 (c) MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvuran AİHS'nin 6 §§ 1 ve 3 (c) maddelerine atıfla Yargıtay Başsavcısı'nın görüşlerinin kendisine tebliğ edilmemiş olmasından ve gözaltı süresince avukat desteğinden

mahrum bırakılmasından şikâyetçi olmuştur. AİHS'nin 6 §§ 1 ve 3 (c) maddelerinin ilgili kısımları aşağıdadır:

“1. Herkes ... cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamalar konusunda karar verecek olan ... bir mahkeme tarafından davasının ... hakkaniyete uygun ... görülmesini istemek hakkına sahiptir.

3. Her sanık en azından aşağıdaki haklara sahiptir:

(c) Kendi kendini savunmak veya kendi seçeceği bir savunmacının yardımından yararlanmak ve eğer savunmacı tutmak için mali olanaklardan yoksun bulunuyor ve adaletin selameti gerektiriyorsa, mahkemece görevlendirilecek bir avukatın para ödemeksizin yardımından yararlanabilmek...”

A. Kabuledilebilirlik

Mahkeme, başvurunun AİHS'nin 35 § 3. maddesi bağlamında açıkça dayanaktan yoksun olmadığını belirtir. Şikâyet, başka gerekçelerle de kabuledilmez değildir; bu yüzden kabuledilebilir olarak ilan edilmelidir.

B. Esas

1. Savcının Yargıtay'a sunduğu yazılı görüşün başvurana tebliğ edilmemesi

Hükümet, Başsavcının yazılı görüşünün Yargıtay için bağlayıcı olmadığını, mahkemenin temyiz hakkında Savcının görüşlerinden bağımsız olarak karar vermekte serbest olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca başvuranın temsilcisinin dava dosyasına ulaşma ve belgeleri inceleme hakkı bulunduğunu belirtmiştir. Son olarak Hükümet 27 Mart 2003 tarihinde CMUK'un 316. maddesinde yapılan değişiklikle artık Yargıtay Başsavcısı'nın yazılı görüşlerinin taraflara tebliğ edilmekte olduğunu belirtmiştir.

Başvuran iddialarını sürdürmüştür.

Mahkeme, aynı şikâyeti *Göç – Türkiye* ([BD], no. 36590/97) davasında incelemiş ve AİHS'nin 6 § 1. maddesinin ihlalinin tespit etmiş olduğunu kaydeder. Bahsedilen kararda Mahkeme, Başsavcının görüşlerinin niteliği ve başvurana buna yazılı olarak cevap verme fırsatının verilmemiş olması nedeniyle başvuranın iki taraflı dava hakkının ihlal edildiğine karar vermişti.

Mahkeme somut davayı incelemiş ve yukarıda anılan davadaki bulgularından uzaklaşmak için özel durum tespit etmemiştir.

Buna göre AİHS'nin 6 § 1. maddesi ihlal edilmiştir.

2. Gözaltı süresince adli yardımdan mahrum olma

Hükümet, polis nezaretindeyken başvuranın avukat hakkının engellenmesinin savunma haklarını ihlal etmediğini savunmuştur. Mahkeme içtihadına göre davanın adil olup olmadığı değerlendirmesinin davanın tamamı dikkate alınarak yapılması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu bağlamda başvuranın hem İzmir DGM hem de Yargıtay huzurunda bir avukat tarafından temsil edildiğini öne sürmüşlerdir.

Başvuran iddialarını sürdürmüştür.

Mahkeme ön soruşturma safhasında AİHS'nin 6 § 3 (c) maddesinin, ancak bu hükümlere ilk başta uymamanın davanın hakkaniyetini ciddi şekilde yaralamasının sözkonusu olduğu durumlarda geçerli olabileceğini hatırlatır (bkz. *John Murray – İngiltere, Karar Raporları* 1996-I). 6. madde normalde sanığın polis sorgulamasının ilk safhasında avukat desteğinden yararlanmasına izin verilmesini şart koşsa da AİHS'de açıkça ifade edilmeyen bu hak geçerli nedenlerle kısıtlanabilir. Her davada sorun, kısıtlamanın dava sürecinin tamamı ışığında sanığı adil yargılamadan mahrum edip etmediğidir (bkz. *Brennan – İngiltere, no. 39846/98*).

Mahkeme, somut davada başvuranın hem İzmir DGM hem de temyizde avukatı tarafından temsil edilmiş olduğunu kaydeder. Ayrıca hüküm giymesi sadece gözaltındaki polis ifadesine dayanmıyordu ve rakibi ile karşı karşıya oluşuna önemli bir dezavantaj getirmeyen koşullarda, iddia makamının iddialarına itiraz etme fırsatına sahipti. İzmir DGM, dava hakkında karar vermeden başvuranın yakalanmasını çevreleyen faktörler ve başvuranın el yazısının pankarttaki yazı ile aynı olduğunu belirten bilirkişi raporunu dikkate almıştır. Mahkeme aynı zamanda tanıkların Savcı huzurunda alınmış, başvuranın kendilerini eyleme katılmaya çağırdığı yönündeki ifadeleri de değerlendirmiştir. Sonrasında mahkeme bir bütün olarak, kendisine sunulan olaylar ve deliller temelinde başvuran hakkında bir hüküm vermiştir (*Yurtsever – Türkiye, no. 42086/02, Uçma ve Uçma – Türkiye, no. 15071/03*).

Bu şartlar altında Mahkeme, somut davada başvuranın polis nezareti süresince avukat desteği olmayışının yargılamanın hakkaniyetine halel getirmediği kanaatindedir.

Buna göre AİHS'nin 6 § 3. maddesi ihlal edilmemiştir.

II. AİHS'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

AİHS'nin 41. maddesine göre:

“Mahkeme işbu Sözleşme ve protokollarının ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Tarafın iç hukuku bu ihlali ancak kısmen telafi edebiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, hakkaniyete uygun bir surette, zarar gören tarafın tatminine hükmeder.”

A. Tazminat

Başvuran 5,000 Euro maddi, 10,000 Euro manevi tazminat talep etmiştir.

Hükümet, talep edilen miktarların aşırı ve kabul edilemez olduğunu öne sürmüştür.

Mahkeme, başvuranın Sözleşme haklarının ihlali neticesinde herhangi bir maddi zarara uğramış olduğunu kanıtlayamadığını tespit etmiştir. Bu nedenle talebin bu kısmını reddeder. Ayrıca ihlalin tespitinin başvuran tarafından uğranmış tüm manevi zararlar için başlı başına yeterli adil tazmin teşkil ettiği kanaatindedir.

B. Mahkeme masrafları

Başvuran ayrıca ulusal mahkemeler ve AİHM önündeki harcamalara karşılık olarak 3,500 Euro talep etmiştir.

Hükümet, başvuranın bu talebini kanıtlamadığını ifade etmiştir.

Elindeki bilgilere dayanan bir tahmin yaparak Mahkeme, bu başlık altında başvurana 1,000 Euro ödenmesini uygun bulmaktadır.

C. Gecikme faizi

AİHM, gecikme faizi olarak Avrupa Merkez Bankası'nın kısa vadeli kredilere uyguladığı faiz oranına üç puan eklemek suretiyle elde edilecek oranın uygun olduğuna karar vermiştir.

YUKARIDAKİ GEREKÇELERE DAYANARAK AİHM,

1. Oybirliğiyle başvurunun kabuledilebilir olduğuna;
 2. Oybirliğiyle; savcının yazılı görüşünün başvurana tebliğ edilmemesi nedeniyle AİHS'nin 6 § 1. maddesinin ihlal edildiğine;
 3. 2'ye karşı 5 oyla; başvuran gözü altında iken adli yardım alamayışı itibariyle AİHS'nin 6 § 3 (c) maddesinin ihlal edilmediğine;
 4. Oybirliğiyle; ihlalin tespitinin başvuran tarafından uğranmış tüm manevi zararlar için başlı başına yeterli adil tazmin teşkil ettiğine;
 5. (a) Sorumlu Devlet'in başvurana, AİHS'nin 44 § 2. maddesi uyarınca kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, ödeme gününde geçerli olan kur üzerinden Yeni Türk Lirası'na çevrilerek mahkeme masraflarına karşılık olarak 1,000 Euro (bin Euro) ve bu miktarlar üzerine uygulanabilecek her tür vergiyi ödemesine;
 - (b) Yukarıda anılan üç aylık sürenin aşılmasından ödeme gününe kadar geçen süre için Avrupa Merkez Bankası'nın kısa vadeli kredilere uyguladığı faiz oranına üç puan eklemek suretiyle elde edilecek oranın gecikme faizi olarak uygulanmasına;
6. Oybirliğiyle, başvuranın adil tazmin talebinin kalan kısmının reddine

KARAR VERMİŞTİR.

İngilizce hazırlanmış, AİHM İç Tüzüğü'nün 77 §§ 2. ve 3. maddeleri uyarınca 26 Nisan 2007 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiştir.

S. DOLLÉ
Zabıt Kâtibi

F. TULKENS
Başkan